

PREVODI DOKUMENATA

Radovan D. Vukadinović*

str. 109-119.

UPUTSTVO 2005/89/EZ EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA

od 18. januara 2006. o merama zaštite sigurnosti snabdevanja električnom energijom i investicija u infrastrukturu (tekst značajan za EVROPSKI ekonomski prostor)

EVROPSKI PARLAMENT I SAVET EVROPSKE UNIJE,

Uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Evropske zajednice, a posebno njegov član 95.,

Uzimajući u obzir predlog Komisije,

Uzimajući u obzir mišljenje Evropskog ekonomskog i socijalnog saveta¹, nakon savetaovanja sa Odborom regiona, postupajući u skladu sa postupkom predviđenim u članu 251. Ugovora², budući da:

* Direktor Centra za pravo EU, Kragujevac.

1 OJ C 120, 20. 05. 2005, str. 119.

2 Mišljenje Evropskog parlamenta od 5. jula 2005 (nije pubčlikovano u Službenom listu) i Odluku saveta od 1. 12. 2005.

(1) je Uputstvo 2003/54/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2003. o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije³ značajno doprinelo stvaranju unutrašnjeg tržišta električne energije. Osiguran visok stepen sigurnosti snabdevanja električnom energijom predstavlja ključni cilj koji treba ostvariti da bi unutrašnje tržište uspešno funkcionisalo, a ovo Uputstvo omogućuje državama članicama uvođenje obaveze javne usluge za elektroenergetske subjekte, *između ostalog*, i u pogledu sigurnosti snabdevanja. Takve obaveze javne usluge treba što je moguće preciznije i tačnije definisati i one ne smeju rezultirati stvaranjem većih proizvodnih kapaciteta od onih koji su potrebni za sprečavanja nepredviđenih prekida u distribuciji električne energije krajnjim potrošačima.

(2) se potrebe za električnom energijom obično predviđaju za srednjoročno razdoblje na osnovu scenarija koje izrađuju operatori prenosnog sistema ili druge organizacije koje su ih u stanju izraditi na zahtev države članice.

(3) je za konkurentno jedinstveno tržište električne energije EU nužno potrebna transparentna i nediskriminirajuća politika snabdevanja električnom energijom koja je u skladu sa potrebama takvog tržišta. Nepostojanje takve politike u pojedinim državama članicama ili značajne razlike u politikama pojedinih država članica, dovode do narušavanja tržišne konkurencije. Stoga je utvrđivanje jasnih uloga i odgovornosti nadležnih tela, kao i samih država članica i relevantnih učesnika na tržištu, od presudne važnosti za zaštitu sigurnosti snabdevanja električnom energijom i pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, istovremeno izbegavajući stvaranje prepreka za ulazak novih učesnika na tržište, kao što su preduzeća koja se bave proizvodnjom električne energije i snabdevanjem električnom energijom u nekoj državi članici koja su nedavno počela poslovati u toj državi članici, te izbegavajući narušavanje odnosa na unutrašnjem tržištu električne energije ili stvaranje značajnih poteškoća za tržišne učesnike, uključujući preduzeća s malim tržišnim udelima kao što su proizvođači ili snabdevači s vrlo malim udelom na odgovarajućem tržištu Zajednice.

(4) Odluka br. 1229/2003/EZ Evropskog parlamenta i Saveta (1) donosi niz smernica za politiku Zajednice u odnosu na transevropske energetske mreže. Uredba (EZ) br. 1228/2003 Evropskog parlamenta i Saveta od 26. juna 2003. o uslovima pristupa mreži za prekograničnu razmenu električne energije (2) navodi, *između ostalog*, opšta načela i detaljna pravila vezana za upravljanje zagušenjima.

3 OJ L 176, 15. 07. 2003. Uputstvo izmenjeno Uputstvom Saveta broj 2004/85/EC OJ L 7. 7. 2004, str. 10.

(5) pri unapređenju upotrebe električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije treba osigurati raspoloživost srodnih pridruženih kapaciteta, kada je to potrebno zbog tehničkih razloga, u svrhu očuvanja pouzdanosti i sigurnosti mreže.

(6) je, u svrhu ispunjenja obaveza Zajednice vezanih uz zaštitu okoline i smanjenja njene zavisnosti od uvoza energije, važno uzeti u obzir dugoročne efekte porasta potrošnje električne energije.

(7) je od presudne važnosti za razvoj funkcionalnog unutrašnjeg tržišta saradnja između nacionalnih operatora prenosnog sistema na pitanjima koja se tiču sigurnosti mreže, uključujući određivanje prenosnih kapaciteta, pružanje informacija i modelovanje mreže, i takvu saradnju treba dalje poboljšavati. Izostanak koordinacije po pitanjima sigurnosti mreže štetno deluje na uspostavljanje jednakih uslova za tržišnu konkurenciju.

(8) glavna svrha relevantnih tehničkih pravila i preporuka, poput onih iz Pogonskog priručnika Koordinacije za prenos električne energije (UCTE), sličnih pravila i preporuka koje je izradio Nordel, baltičkih Mrežnih pravila i pravila za sisteme Velike Britanije i Irske, je osigurati podršku za tehnički rad međusobno povezane mreže te na taj način doprineti zadovoljenju potrebe za neprekinutim pogonom mreže u slučaju greške u nekoj tački sistema ili tačkama sistema te maksimalno smanjiti troškove otklanjanja takvih poremećaja u snabdevanju.

(9) od operatora prenosnog i distributivnog sistema treba zahtevati pružanje visokog stepena kvaliteta usluga krajnjim potrošačima s aspekta učestalosti i trajanja prekida snabdevanja.

(10) mere koje se mogu primeniti za osiguranje odgovarajućih rezervnih proizvodnih kapaciteta trebaju biti tržišno utemeljene i nediskriminirajuće i mogu uključivati mere kao što su ugovorne garancije i dogovore, opcije za kapacitet i obaveze osiguranja kapaciteta. Te se mere mogu upotpuniti drugim nediskriminirajućim instrumentima, kao što su plaćanja za korišćenje kapaciteta.

(11) u svrhu stavljanja na raspolaganje odgovarajućih prethodnih informacija, države članice su dužne javno objaviti mere koje su preduzele za održavanje ravnoteže između snabdevanja i potražnje kod stvarnih i potencijalnih investitora u proizvodnju i kod potrošača električne energije.

(12) ne dovodeći u pitanje članove 86, 87. i 88. Ugovora, za države članice je važno utvrditi nedvosmislen, odgovarajući i stabilan okvir koji će doprineti sigurnosti snabdevanja električnom energijom i ulaganju u proizvodne

kapacitete i tehnike upravljanja potrošnjom. Takođe je važno provesti odgovarajuće mere za stvaranje regulatornog okvira koji podstiče investicije u nove prenosne interkonekcije, posebno interkonekcije između država članica.

(13) je Evropski savet 15. i 16. marta 2002. u Barseloni dogovorio nivo interkonekcija između država članica. Niski nivoi interkonekcija fragmentiraju tržište i prepreke su razvoju tržišne konkurencije. Postojanje odgovarajućih fizičkih interkonektivnih prenosnih kapaciteta, bilo prekograničnih ili ne, od presudne je važnosti ali nije dovoljan uslov za potpuno delotvornu tržišnu konkurenciju. Zbog interesa krajnjih potrošača odnos između potencijalne koristi od novih projekata interkonekcija i troškova takvih projekata treba biti razumno uravnotežen.

(14) iako je važno odrediti maksimalne raspoložive kapacitete prenosa bez negativnog uticaja na traženu sigurnost rada mreže, takođe je važno osigurati potpunu transparentnost postupka izračunavanja i dodele kapaciteta u prenosnom sistemu. Na taj način se postojeći kapaciteti mogu bolje iskoristiti i tržište ne prima lažne signale o nedostatku kapaciteta, što olakšava stvaranje potpuno konkurentnog unutrašnjeg tržišta kao što je predviđeno Uputstvom 2003/54/EZ.

(15) je operatorima prenosnog i distributivnog sistema potreban primeren i stabilan regulatorni okvir za ulaganja i održavanje i obnovu mreža.

(16) član 4. Uputstva 2003/54/EZ od država članica zahteva da nadziru sigurnost snabdevanja električnom energijom i o tome podnose izveštaj. Taj izveštaj treba da obuhvati kratkoročne, srednjoročne i dugoročne faktore koji su važni za sigurnost snabdevanja, uključujući namere operatora prenosnog sistema vezane uz ulaganje u mrežu. Pri sastavljanju takvog izvještaja od država članica se očekuje pozivanje na već postojeće informacije i procene koje su izradili operatori prenosnog sistema kako pojedinačno tako i zajednički, uključujući i evropski nivo.

(17) su države članice dužne osigurati stvarnu primenu ovog Uputstva.

(18) budući da ciljeve predložene akcije, odnosno sigurno snabdevanje električnom energijom zasnovano na pravičnoj tržišnoj konkurenciji i stvaranje potpuno operativnog unutrašnjeg tržišta električne energije, države članice ne mogu u potpunosti ostvariti, a to se zbog veličine i učinka akcije može bolje postići na nivou Zajednice, Zajednica može usvojiti mere u skladu s načelom subsidijarnosti kao što je navedeno u članu 5. Ugovora. U skladu sa načelom proporcionalnosti prema tom članu, ovo Uputstvo ne ide izvan granica koje su potrebne za postizanje tog cilja.

DONELI SU OVO UPUTSTVO

Član 1.

Područje primene

1. Ovo Uputstvo utvrđuje mere kojima je cilj zaštita sigurnosti snabdevanja električnom energijom radi pravilnog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta električne energije i osigurava:

- (a) odgovarajući nivo proizvodnih kapaciteta;
- (b) odgovarajuću ravnotežu između snabdevanja i potražnje; i
- (c) odgovarajući nivo interkonekcija između država članica u svrhu razvoja unutrašnjeg tržišta.

2. Ono utvrđuje okvir unutar koga su države članice dužne da definišu transparentnu, stabilnu i nediskriminatornu politiku u pogledu sigurnosti snabdevanja električnom energijom koja je usklađena sa zahtevima konkurentnog unutrašnjeg tržišta električne energije.

Član 2.

Definicije

U smislu ovog Uputstva primenjuju se definicije iz člana 2. Uputstva 2003/54/EZ. Osim toga, primenjuju se i sledeće definicije:

- (a) "regulatorno nadležno telo" su regulatorna tela u državama članicama imenovana u skladu sa članom 23. Uputstva 2003/54/EZ;
- (b) "sigurnost snabdevanja električnom energijom" je sposobnost elektroenergetskog sistema za snabdevanje krajnjeg potrošača električnom energijom, na način kako je uređeno ovim Uputstvom;
- (c) "pogonska sigurnost mreže" je neprekinuti rad prenosne i, prema potrebi, distribucijske mreže u predvidivim okolnostima;
- (d) "ravnoteža između snabdevanja i potrošnje" je zadovoljenje predvidivih potreba potrošača za električnom energijom bez primene mera smanjenja potrošnje.

Član 3.

Opšte odredbe

1. Države članice osiguravaju visok stepen sigurnosti snabdevanja električnom energijom preduzimajući potrebne mere koje olakšavaju stvaranje stabilne klime za ulaganje i definišući uloge i odgovornosti nadležnih tela uključujući, gde je to bitno, regulatorna tela i sve relevantne učesnike na tržištu i objavljujući informacije o tome. Relevantni učesnici na tržištu uključuju, **između ostalog**, operatore prenosnog i distributivnog sistema, proizvođače električne energije, snabdevače i krajnje potrošače.

2. Pri primeni mera iz stava 1., države članice uzimaju u obzir sledeće:

- (a) značaj osiguranja neprekinutog snabdevanja električnom energijom;
- (b) značaj transparentnog i stabilnog regulatornog okvira;
- (c) unutrašnje tržište i mogućnost prekogranične saradnje vezano uz sigurnost snabdevanja električnom energijom;
- (d) potrebu redovnog održavanja i, po potrebi, obnavljanje prenosnih i distribucijskih mreža u cilju stalnog delotvornog rada mreže;
- (e) značaj osiguranja pravilne primene Uputstva 2001/77/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 27. septembra 2001. koja se odnosi na unapređenje upotrebe električne energije iz obnovljivih izvora energije na unutrašnjem tržištu električne energije⁴ i Uputstva 2004/8/EZ Evropskog parlamenta i Saveta od 11. februara 2004, koje se odnosi na unapređenje kogeneracije zasnovane na tražnji korisne toplote na unutrašnjem energetsom tržištu⁵ u onoj meri u kojoj se njihove odredbe odnose na sigurnost snabdevanja električnom energijom;
- (f) potrebu za osiguranjem dovoljnih prenosnih i proizvodnih rezervnih kapaciteta za stabilan pogon; i
- (g) značaj davanja podsticaja za uspostavljanje likvidnog veleprodajnog tržišta.

3. Pri primeni mera iz stava 1. države članice mogu uzeti u obzir i sledeće:

- (a) stepen raznolikosti u proizvodnji električne energije na nacionalnom nivou ili na relevantnom regionalnom nivou;
- (b) značaj smanjenja dugoročnog dejstva porasta potrošnje električne energije;

4 OJ L 283, 27.10.2001., str. 33, (1) i Uputstvo kao što je izmenjeno i dopunjeno Aktom o pristupanju iz 2003.

5 OJ L 52, 21. 2. 2004, str. 50.

(c) značaj podsticanja energetske delotvornosti i usvajanja novih tehnologija, posebno tehnologija upravljanja potrošnjom, obnovljivih izvora energije i distribuirane proizvodnje; i

(d) značaj uklanjanja administrativnih prepreka investicijama u infrastrukturu i proizvodne kapacitete.

4. Države članice osiguravaju da sve mere usvojene u skladu sa ovim Uputstvom budu nediskriminirajuće i da ne predstavljaju nerazuman teret učesnicima na tržištu, uključujući nove učesnike i preduzeća s malim tržišnim udelom. Države članice će takođe uzeti u obzir, pre usvajanja takvih mera, uticaj tih mera na cenu električne energije za krajnje potrošače.

5. Pri osiguravanju odgovarajućeg nivoa interkonekcija između država članica, kao što je navedeno u članu 1(1)(c), posebna pažnja će se posvetiti:

(a) specifičnom geografskom položaju svake države članice;

(b) održavanju razumne ravnoteže između troškova izgradnje novih interkonekcija i koristi za krajnjeg potrošača; i

(c) osiguranju najdelotvornijeg korišćenja postojećih interkonekcija.

Član 4.

Pogonska sigurnost mreže

1. (a) Države članice ili njihova nadležna tela osiguravaju da operatori prenosnog sistema utvrde minimalna pogonska pravila i obaveze u pogledu sigurnosti mreže. Pre utvrđivanja tih pravila i obaveza, konsultovaće se sa relevantnim učesnicima u zemljama sa kojima postoje interkonekcije.

(b) nezavisno od prvog podstava tačke (a) države članice mogu zahtevati od operatora prenosnog sistema da dostave takva pravila i obaveze nadležnom telu na odobrenje.

(c) Države članice osiguravaju da operatori prenosnog i, po potrebi, distributivnog sistema udovoljavaju minimumu pogonskih pravila i obaveza u pogledu sigurnosti mreže.

(d) Države članice su dužne da od operatora prenosnog sistema zahtevaju održavanje odgovarajućeg nivoa pogonske sigurnosti mreže. U tu su svrhu operatori prenosnog sistema dužni da održavaju odgovarajući nivo tehničkih prenosnih rezervnih kapaciteta za osiguranje pogonske sigurnosti mreže i da sarađuju sa operatorima prenosnih sistema sa kojima su međusobno povezani.

Predvidive okolnosti u kojima treba održavati sigurnost definisane su pravilima o pogonskoj sigurnosti mreže.

(e) Države članice posebno obezbeđuju da međusobno povezani operatori prenosnog i, po potrebi, distributivnog sistema pravovremeno i efiksano razmenjuju podatke vezane uz vođenje mreža u skladu s minimalnim pogonskim zahtevima. Gde je potrebno, isti zahtevi važe i za operatore prenosnih i distribucijskih sistema koji su povezani s operatorima sistema izvan Zajednice.

2. Države članice ili njihova nadležna tela osiguravaju da operatori prenosnog i, po potrebi, distributivnog sistema utvrde i ispune ciljeve u odnosu na kvalitet snabdevanja i sigurnost mreže. Te ciljeve odobravaju države članice ili njihova nadležna tela koja prate njihovo sprovođenje. Ciljevi trebaju da budu objektivni, transparentni i nediskriminatorni i javno objavljeni.

3. Pri primeni mera iz člana 24. Uputstva 2003/54/EZ i člana 6. Uredbe (EZ) br. 1228/2003, države članice ne vrše diskriminaciju između prekograničnih ugovora i nacionalnih ugovora.

4. Države članice osiguravaju da smanjenje obima snabdevanja u vanrednim situacijama bude zasnovano na unapred utvrđenim kriterijumima upravljanja neravnotežom koje sprovodi operator prenosnog sistema. Sve zaštitne mere primenjuju se u konsultaciji sa ostalim relevantnim operatorima prenosnih sistema, uz poštovanje relevantnih bilateralnih sporazuma uključujući sporazume o razmeni informacija.

Član 5.

Održavanje ravnoteže snabdevanja i potražnje

1. Države članice preduzimaju odgovarajuće mere za održavanje ravnoteže između potražnje za električnom energijom i raspoloživosti proizvodnih kapaciteta. Konkretno, države članice će:

- (a) nezavisno od određenih zahteva malih izolovanih sistema, podsticati stvaranje okvira za veleprodajno tržište koje daje odgovarajuće cenovne signale proizvodnji i potrošnji;
- (b) zahtevati od operatora prenosnog sistema osiguranje odgovarajućeg nivoa raspoloživih rezervnih proizvodnih kapaciteta za potrebe uravnoteženja i/ili usvajanje tržišno zasnovanih mera sa istim dejstvom.

2. Nezavisno od članova 87. i 88. Ugovora, države članice mogu preduzeti i dodatne mere, uključujući ali ne i ograničavajući se na sledeće:

- (a) odredbe kojima se olakšava izgradnja novih proizvodnih kapaciteta i ulazak na tržište novih preduzeća iz delatnosti proizvodnje;
- (b) otklanjanje prepreka koje onemogućavaju primenu ugovora o upravljanoj potrošnji;
- (c) otklanjanje prepreka koje onemogućavaju sklapanje ugovora sa različitim trajanjem kako za proizvođače tako i za potrošače;
- (d) podsticanje usvajanja tehnologija upravljanja potrošnjom u realnom vremenu, kao što su moderni sistemi merenja;
- (e) podsticanje mera čuvanja energije;
- (f) postupci takmičenja ili postupci s istim dejstvom u smislu transparentnosti i nediskriminacije u skladu sa članom 7(1) Uputstva 2003/54/EZ.

3. Države članice su dužne javno objaviti mere koje se uvode u skladu sa ovim članom i osigurati najšire moguće širenje informacija o istima.

Član 6.

Ulaganja u mrežu

1. Države članice uspostavljaju regulatorni okvir koji:

- (a) šalje investicijske signale operatorima prenosnog i distributivnog sistema vezano uz razvoj njihovih mreža u cilju zadovoljenja predvidive potražnje na tržištu; i
- (b) podstiče održavanje i po potrebi obnovu njihovih mreža.

2. Nezavisno od Uredbe (EZ) br. 1228/2003, države članice mogu dozvoliti komercijalne investicije u interkonekcije.

Države članice osiguravaju da su odluke o ulaganjima u interkonekcije donete u konsultaciji s relevantnim operatorima prenosnog sistema.

Član 7.

Obaveštavanje

1. Države članice osiguravaju da izveštaj iz člana 4. Uputstva 2003/54/EZ pokriva ukupnu primerenost električnog sistema za snabdevanje trenutne i predviđene potražnje za električnom energijom i obuhvata:

- (b) pogonsku sigurnost mreže;

- (c) predviđenu ravnotežu između snabdevanja i potražnje u narednom petogodišnjem periodu;
 - (d) u pogledu sigurnosti snabdevanja električnom energijom u periodu od 5 do 15 godina od datuma predaje izveštaja;
 - (e) investicijske namere operatora prenosnog sistema u narednih pet ili više kalendarskih godina ili namere neke druge strane čijeg su postojanja svesni, a tiču se osiguranja prekograničnih interkonekcijskih kapaciteta.
2. Države članice ili njihova nadležna tela pripremaju izveštaj u saradnji s operatorima prenosnog sistema. Operatori prenosnog sistema se, po potrebi, savetuju s operatorima susednih prenosnih sistema.
3. Deo izveštaja koji se odnosi na nameru ulaganja u interkonekcijske vodove naveden u stavu 1(d) uzeće u obzir:
- (a) načela upravljanja zagušenjima, utvrđena Uredbom (EZ) br. 1228/2003;
 - (b) postojeće i planirane prenosne vodove;
 - (c) očekivane obrasce proizvodnje, snabdevanja, prekogranične razmene i potrošnje, dozvoljavajući mere upravljanja potrošnjom, i
 - (d) regionalne, nacionalne i evropske ciljeve održivog razvoja, uključujući one projekte koji čine deo Osovine prioriternih projekata uvrštenih u Prilog I Odluke br. 1229/2003/EZ. Države članice osiguravaju da operatori prenosnog sistema pružaju informacije o svojim investicijskim namerama ili namerama neke druge strane čijeg su postojanja svesni, a koje se odnose na osiguranje prekograničnih interkonekcijskih kapaciteta. Države članice mogu takođe zahtevati od operatora prenosnog sistema pružanje informacija o ulaganjima koja su vezana uz izgradnju unutrašnjih vodova koji bitno utiču na osiguranje prekograničnih interkonekcija.
4. Države članice ili njihova nadležna tela osiguravaju da operatorima prenosnog sistema i/ili nadležnim telima bude osiguran potreban pristup relevantnim podacima kada je to važno za sprovođenje ovog zadatka. Osiguraće se tajnost poverljivih informacija.
5. Na osnovu informacija navedenih u stavu 1(d) dobijenih od nadležnih tela, Komisija podnosi izveštaj državama članicama, nadležnim telima i Evropskoj grupi regulatora za električnu energiju i gas koja je osnovana Odlukom Komisije 2003/796/EZ(1) o planiranim ulaganjima i njihovom doprinosu ostvarenju ciljeva navedenih u članu 1(1).

Ovaj izveštaj se može kombinovati sa izveštajima predviđenim u tački (c) člana 28(1) Uputstva 2003/54/EZ i objavljuje se.

Član 8.

Prenošenje u unutrašnje pravo

1. Države članice će doneti potrebne zakone i druge propise kako bi se uskladile s odredbama ovog Uputstva najkasnije do 24. februara 2008. One će o tome odmah obavestiti Komisiju. Kad države članice budu donosile ove mere, te mere će prilikom njihovog službenog objavljivanja upućivati na ovo Uputstvo ili će se uz njih navesti takvo upućivanje. Načine upućivanja određuju države članice.

2. Države članice će Komisiji dostaviti tekst odredaba nacionalnog prava koje budu donele u oblastima na koje se odnosi ovo Uputstvo do 1. decembra 2007.

Član 9.

Izveštaji

Komisija će nadgledati i revidirati primenu ovog Uputstva i dostaviti Evropskom parlamentu i Savetu izveštaj o napretku do 24. februara 2010.

Član 10.

Stupanje na snagu

Ovo Uputstvo stupa na snagu 20 dana od objavljivanja u Službenom listu Evropske Unije.

Član 11.

Adresati

Ovo Uputstvo je upućeno državama članicama.

Sastavljeno u Strasburu, 18. januara 2006.

Za Evropski parlament:

Predsednik

J. BORRELL FONTELLES

Za Savet:

Predsednik

H. WINKLER